

СЕКЦІЯ 8

РОБОТА СПІЛКИ ФАХІВЦІВ З ПИТАНЬ БЖД М. ХАРКІВ

ЗВІТ ГОЛОВИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «СПІЛКА ФАХІВЦІВ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ» ЗА 2013 РІК

В.В. Березуцький

1. Загальна характеристика сучасної ситуації

Ситуація із питаннями забезпечення гідного рівня безпеки життя та здоров'я громадян України залишається незадовільною. Як наведено у вільній енциклопедії Вікіпедії – за рівнем смертності Україна посідає перше місце в Європі. Поняття рівня життя населення містить три ключові аспекти: добробут населення, рівень людського розвитку та нагромадження людського капіталу.

Міністр молоді й спорту Равіль Сафіллін вважає катастрофічним загальний рівень здоров'я населення України. «Показники стану здоров'я жителів нашої країни, незалежно від віку, принаймні сказати, що залишають бажати кращого – це значить нічого не сказати. Вони (показники) просто катастрофічні», – сказав Сафіуллін. Міністр поскаржився на те, що якщо порівнюють середню тривалість життя як чоловіків, так і жінок в Україні з європейськими країнами, то вона нижча на 12 років, з Японією – на 16–19 років. Зі слів міністра, однією із проблем здоров'я населення є гіподинамія, що спричинює надлишкову вагу, захворювання серцево-судинної системи, порушення обміну речовин і так далі. Він також констатував відсутність фізичної культури в Україні.

В Україні поширюється захворювання на ВІЛ/СНІД. Із 1987 року до теперішнього часу дорослих ВІЛ-інфікованих більш 155 тисяч. людей, а дітей більше 29 тисяч. Померло від СНІД більше 21 тисячі людей, у тому

числі і біля 300 дітей віком до 14 років. Така хвороба, як туберкульоз, також поширюється у нашій країні. Кількість людей, які офіційно хворіють цією хворобою становить біля 36 тисяч.

В Україні спостерігається дуже низька культура населення у питаннях вживання алкоголю, що призводить до погіршення стану здоров'я та смерті. Особливо негативна тенденція із молоддю. «Здоров'я української молоді значно гірше ніж у Європі, а показники смертності значно вищі. Зокрема смертність молоді в Україні втричі перевищує середньостатистичні показники для європейських країн, а від отруєння алкоголем, в Україні молодь помирає в 16 разів частіше", - каже директор Фонду народонаселення ООН в Україні Нузхат Ехсан. Помирають українські юнаки переважно від куріння, алкоголю та наркотиків, натомість дівчата нераціонально харчуються і мало рухаються. За даними дослідження, третина української молоді має зайву вагу. Загалом за останні десять років українців віком від 15 до 35 років поменшало майже на 2 %. І в найближчому майбутньому, кажуть демографи, ситуація не зміниться.

Нагадаємо, що, за доповіддю Всесвітньої організації охорони здоров'я, Україна – п'ята у Європі за рівнем насилля серед молоді. Також в Україні зростає кількість самогубств серед молодих людей у віці від 15 до 19 років.

Поширеність щоденного куріння за останні 5 років в Україні суттєво зменшилась. Так, у 2005 році щоденно палили 62 % чоловіків (від 15 років і старше), а в 2010 вже 45 %. Кількість жінок-курців скоротилася майже вдвічі – з 17 % до 9 %. За даними ВООЗ та МОЗ України, дослідження показує: якщо молодь віком 12–17 років палить, то ймовірність вживання ними героїну у 12 разів, а кокаїну у 51 раз вища, ніж у тих, хто не палить. Якщо молодь 12–17-літнього віку випалює більше пачки цигарок, то ймовірність вживання ними героїну вища у 51 раз, а кокаїну у 106 разів.

- В Україні курить кожен другий чоловік і кожна п'ята жінка;
- всього в країні нараховується близько 9 мільйонів активних курців, що складають третину всього працездатного населення;
- Україна займає 17 місце в списку країн-лідерів за кількістю курців;
- щорічно до числа курців долучається не менше 100 000 українців;
- кожен четвертий підліток в Україні викурює першу цигарку у віці 10 років;
- Україна є другою країною у світі (після Чилі), де у віці 13–15 років курять більше 30 % юнаків і дівчат;
- наша держава займає II місце за кількістю викурених цигарок на одного громадянина;
- на кожного українця припадає понад 2500 сигарет – майже 7 щоденно;
- розрахунки Всесвітнього банку свідчать про те, що економічні збитки України від тютюну складають близько 2 мільярдів доларів щорічно;
- за офіційною статистикою, в Україні щороку від хвороб, пов'язаних з курінням, помирає 120 тисяч людей.

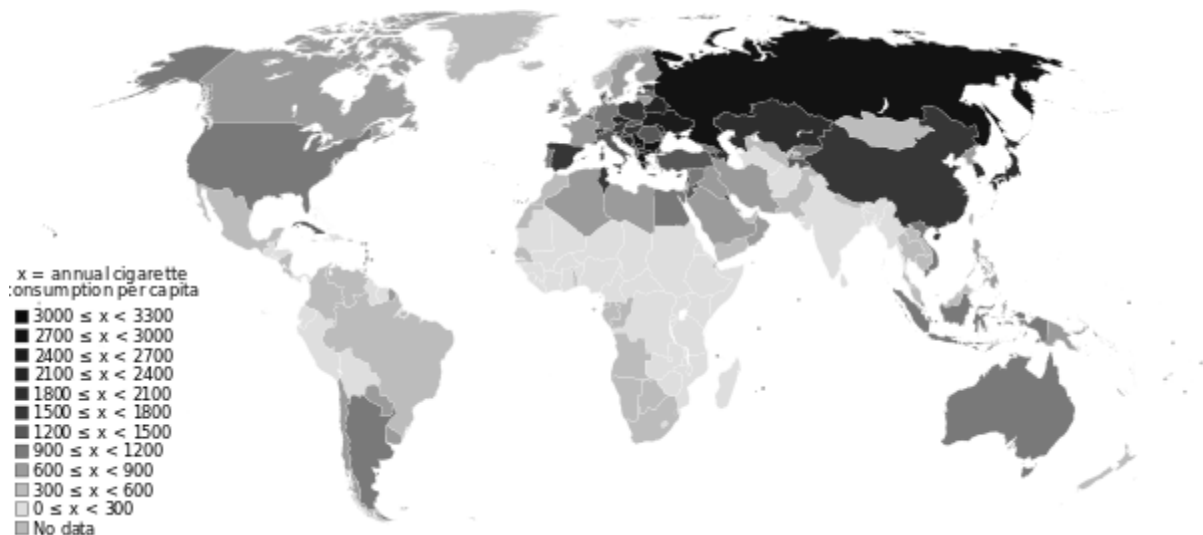

Рис. Мапа світу щодо щорічного споживання тютюну

На підприємствах України продовжуються випадки травматизму та загибелі працівників. Із звіту, у I півріччі 2013 року до робочих органів

виконавчої дирекції Фонду надійшло 5601 повідомлення про нещасні випадки на виробництві, в яких постраждало 5740 осіб, в т. ч. 751 – із смертельним наслідком. За звітний період страховими експертами (іншими представниками Фонду, які виконують їх обов'язки) взято участь у роботі комісій з розслідування: - 98 групових нещасних випадків;- 324 нещасних випадків із смертельним наслідком; - 470 випадках смерті на підприємстві; - 827 нещасних випадків з можливою інвалідністю; - 4117 інших випадків. За I півріччя 2013 року робочими органами виконавчої дирекції Фонду зареєстровано 4529 (з них 243 – смертельно) потерпілих від нещасних випадків на виробництві, на яких складено акти за формою Н-1. В тому числі складено 3925 (в т. ч. смертельно – 154) актів за формою Н-1 на випадки, що сталися і розслідування яких закінчилось у звітному періоді, та 604 (в т. ч. смертельно – 89) актів на випадки, що сталися у минулих роках, а акти на них складені у звітному періоді. За I півріччя 2013 року до робочих органів виконавчої дирекції Фонду надійшло 3009 повідомлень про професійні захворювання (отруєння). За результатами розслідування професійних захворювань складено 2887 актів розслідування причин виникнення хронічних професійних захворювань (актів П-4). За I півріччя 2013 року у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року кількість професійних захворювань збільшилась на 7,6 %, або на 203 випадки (з 2684 до 2887). Найбільша кількість професійних захворювань зареєстрована у Донецькій (30,7 %), Луганській (26 %), Дніпропетровській (17,7 %) і Львівській (13 %) областях. Кількість профзахворювань у цих областях складає близько 87 % від загальної кількості по Україні. Значний ріст професійних захворювань відзначається у Донецькій області на 42 випадки (з 388 до 430), Львівській – на 73 випадки (з 137 до 210), Луганській – на 15 випадків (з 334 до 349), Харківській – на 9 випадків (з 22 до 31), Сумській – на 7 випадків (з 20 до 27). Вагомими причинами формування несприятливих умов праці у галузях економіки залишаються

недосконалі технології, використання застарілого обладнання, машин і механізмів та їх несправність, неефективність та невикористання засобів захисту працюючими, порушення правил охорони праці, режимів праці і відпочинку. У структурі професійних захворювань перше місце належить хворобам органів дихання – 70 % від загальної кількості по Україні (понад 2031 випадок). На другому місці – захворювання опорно-рухового апарату – 19 % (радикулопатії, остеохондрози, артрити, артози – понад 539 випадків). Третє місце залишається за хворобами слуху – 4 % (106 випадків), четверте за вібраційною хворобою 3 % (96 випадків).

Україна продовжує страждати від пожеж. За даними масивів карток обліку пожеж, що надійшли до УкрНДІЦЗ з ГУ (У) Державної служби України з надзвичайних ситуацій в АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя, за 7 місяців 2013 року складено таблицю статистичних даних пожеж в Україні. Протягом 7-ми місяців 2013 року в Україні зареєстровано 35938 пожеж проти 42973 минулого року, що менше на 16,4 %. Кількість людей, загиблих унаслідок пожеж зменшилась на 15,7 % і склала 1385 проти 1643. Кількість травмованих на пожежах зменшилась на 18,8 % і склала 881 проти 1085. Матеріальні втрати, завдані пожежами, склали 1 млрд. 652 млн. 352 тис. грн., з яких прями збитки становлять 384 млн. 261 тис. грн., а побічні – 1 млрд. 268 млн. 91 тис. грн.; причому питома вага прямих збитків зменшилася на 35,3 %, а побічних – на 22,5 %. За звітний період в Україні в середньому щодня виникало 170 пожеж, унаслідок яких гинуло 7 і отримувало травми 4 людей, вогнем знищувалося або пошкоджувалося 59 будівель і споруд та 10 одиниць транспортних засобів; щоденні матеріальні втрати від пожеж становили 7,8 млн. грн.

Спілка фахівців вважає, що такі негативні результати наша країна отримала, у тому числі, і за недостатньої уваги до питань навчання у середніх та вищих навчальних закладах України. Багато часу приходиться

витрачати НМК МОН України на відстоювання нормативів та наказів щодо навчання за напрямом – безпека життєдіяльності. Впровадження наказу № 969, гальмується, а у деяких вищих навчальних закладах освіти, взагалі не виконується.

2. Робота Спілки фахівців за 2013 рік

Робота Спілки фахівців у 2013 році спиралась на рішення конференції 2012 року, рішення Координаційної ради Спілки та Уставу Спілки. Згідно із рішенням попередньої конференції.

Мета, завдання та форма діяльності Спілки. Основною метою Спілки є задоволення та захист інтересів своїх членів шляхом освіти, навчання, підвищення кваліфікації, сприяння розвитку наукових досліджень, національного та міжнародного співробітництва у галузі безпеки життєдіяльності людини та суміжних із нею, обміну знань і досвіду, ефективного і безпечного виконання робіт і надання послуг своїм членам і місцевій громаді.

У 2013 році Спілка діяла у таких напрямках:

- сприяння освіті, навчанню та займається питаннями підвищення фахового рівня з питань безпеки життєдіяльності людини;
- сприяла покращенню матеріально-технічної бази, у тому числі розробку науково-практичних аспектів поточних і впровадження нових засобів і заходів для діяльності Спілки в Україні;
- співпрацювала з університетами, академічними, громадськими та іншими організаціями і компаніями, ЗМІ та видавництвами ... і т.п., щоб сприяти розвитку діяльності Спілки, застосування їх результатів і рекомендацій.

Спілка відповідно до покладених на неї завдань:

- сприяла полегшенню громадської діяльності: візити, дослідження, співпрацю за проектами, співпрацю із навчання, публікації, он-лайн

конференції і симпозиуми, проведення Олімпіад студентів, сприяла і організувала делегації для усних доповідей на різних наукових заходах;

- допомагала обміну фахівцями із безпеки життєдіяльності людини або студентами, акредитації курсів із напрямку безпеки людини, що вивчали у різних навчальних закладах або у різних країнах;

- надавала підтримку стажуванню для студентів, інженерів, викладачів і т.п.;

- розробляла різні напрямки наукової та освітянської діяльності та організувала різні заходи, наприклад, лекції, конференції, семінари в областях, пов'язаних з безпекою людини;

- виступала на сторінках журналів, телевізійних програм і т.п., говорячи про регіональні університети, навчальні заклади і т.п.;

- сприяла навчанню, професійної підготовки та узагальненню передових методів діяльності та застосування їх результатів і рекомендацій, розповсюджує їх серед фахівців із безпеки життєдіяльності людини та їх роботодавців;

- сприяла засобам масової інформації, у тому числі Інтернет ресурсу, за допомогою систематичного висвітленню питань безпеки та застосування їх результатів, рекомендацій та заходів, подій та послуг Спілки;

- підтримувала отримання міжнародно-визнаних сертифікатів із напрямку безпеки діяльності людини, проведення курсів та семінарів, пов'язаних з ними і т.п.;

- заохочення членів Спілки щодо застосування нових навчальних дисциплін на різних рівнях із застосуванням Інтернет та інших ресурсів;

- сприяла організації та застосуванню анкетування, для створення бази даних щодо фахівців Спілки;

- була ініціатором та підтримала створення Малої Академії Безпеки та проведення конкурсу серед школярів у 2013 році;

- підтримувала організацію та заохоченню пожертвувань, добровільних витрат часу і зусиль для різних цілей;

- сприяла написанню та друку книг, різних статей та видань у засобах масової інформації;

Загальна чисельність Спілки, з урахуванням державних організацій, на грудень 2013 року становить 177 членів (158 членів було у 2012 році).

Спілка продовжує активізацію своєї діяльності та прийом нових членів. При прийомі усі нові члени Спілки отримували посвідчення та нагрудний знак члена Спілки.

Підвищення кваліфікації викладачів (форми, організація та ефективність) залишається одним з головних питань для викладачів вищих навчальних закладів, які становлять більшість членів Спілки. На теперішній час існує система перевірки знань із охорони праці, яка діє згідно розпорядження Держгірпромнагляду з охорони праці НПАОП 0.00-4.12-05 (із уточненнями та змінами 2007 року). Із 2013 року ліцензію на підвищення кваліфікації із охорони праці отримав Міжгалузевий інститут підвищення кваліфікації (МІПК НТУ «ХП»), який у 2013 запропонував свої послуги. Зважаючи на складність фінансову та брак часу, із 2014 року МІПК НТУ «ХП» пропонує дистанційну форму навчання із охорони праці, при цьому вартість навчання зменшується.

Починаючи із 2012 року, згідно із Статутом, Спілка запропонувала підвищення кваліфікації викладачів за різними напрямками та формами. У 2013 році було продовжено цю роботу та включено у план роботи Спілки. Але за пропозицією членів Спілки, було проведено у жовтні семінар із напрямку безпека життєдіяльності, а на семінар із екології не знайшли охочих, чому його було відкладено на 2014 рік. У семінарі із безпеки життєдіяльності прийняли участь 17 слухачів, з них 9 викладачів ХНУ ім. Каразіна, 3 викладача із НТУ «ХП», 2 викладача з НУ «ЮАУ» ім. Ярослава Мудрого, та по одному викладачу із ХАІ, ХНУРЕ та ХАДТ. Усі

вони отримали відповідні свідоцтва. Спілка висловлює подяку усім членам Спілки, які прийняли участь у викладанні лекцій, у тому числі Харківський медичній Академії післядипломної освіти та Рятувальної служби м. Харків, на базі яких де кілька днів проводилась заняття.

Спілка планує проведення семінару у системі підвищення кваліфікації у січні-лютому 2014, для викладачів цивільного захисту. Програму семінару узгоджено із НМК МОН України та Департаментом підвищення кваліфікації МНС у Харківській області.

Вважаю за доцільне для Спілки, подовжити цю роботу на наступний рік та поширити тематику семінарів, розглянути питання щодо проведення мастер-класів окремих фахівців Спілки із безпеки життєдіяльності.

У цьому році вперше було проведено у Національному державному університеті водного господарства (м. Рівне) другий тур Олімпіади із дисципліни «Безпека життєдіяльності». На цієї Олімпіаді були присутні члени Спілки, які допомагали в організації та її проведенні.

У червні цього року у Національному технічному університеті «ХПІ» кафедрою «Охорона праці та навколишнього середовища» було проведено Міжнародну студентську Інтернет-Олімпіаду з безпеки життєдіяльності. В її організації також прийняла участь Спілка фахівців м. Харкова. Як і в минулі роки, учасниками її були студенти переможці 2-го туру Всеукраїнської Олімпіади із дисципліни «Безпека життєдіяльності» у м.Рівно. Загальна кількість учасників 25 студентів, але повністю виконали завдання та ввійшли до кваліфікаційних змагань – 15 студентів. Переможцем Міжнародної Олімпіади став студент Шубін Павло (Росія), друге місце посіла Марінова Ірина (Україна), третє місце Сімонова Катерина (Україна).

Інформація щодо Олімпіади виставлена на сайтах МОН, молодь спорту України та Міжнародної Олімпіади із безпеки життєдіяльності.

У 2013 році Національний автодорожній університет проводив Всеукраїнський конкурс студентських робіт із дисципліни «Охорона праці». Спілка фахівців також приймала участь у цьому заході та нагородила грамотами Спілки викладачів, які допомогли студентам підготувати наукові роботи та доповіді на високому рівні. Хочеться тільки побажати їм плідної праці на майбутнє.

У 2013 році було вперше проведено 2-й тур Всеукраїнської студентської Олімпіади із дисципліни «Охорона праці» у Національному університеті цивільного захисту (м. Харків). Участь в Олімпіаді університетів України була достатньою. Спілка висловлює сподівання на ще більш активну участь у цієї Олімпіаді у 2014 році.

Згідно із своїми завданнями, Спілка підтримує отримання міжнародно-визнаних сертифікатів із напрямку безпеки діяльності людини, проведення курсів та семінарів, пов'язаних з ними і т.п. Для цього було розроблено та впроваджено «Сертифікат фахівця із безпеки життєдіяльності Спілки» (SSL), про який було зроблено доповідь на Міжнародній конференції у Національному автодорожньому університеті (жовтень, 2012) головою Спілки та отримано підтримку цієї роботи. Ця робота зараз продовжується. Зараз ми отримали підтримку від Європейської асоціації безпеки (EAS) на підготовку та видачу Європейського сертифікату фахівця із безпеки. У 2014 році почнемо атестацію та видачу Міжнародних сертифікатів типу SSL-EAS.

У 2013 році ми проводимо 5-у Міжнародну конференцію «Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах», під гаслом 50-річчя кафедри «Охорони праці та навколишнього середовища» НТУ «ХП», яка є одним із засновників нашої Спілки фахівців. У наступному 2014 році Спілка фахівців буде ініціювати проведення у НТУ «ХП» 6-ї Міжнародної конференції «Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах».

Спілка активно співпрацює із відомим журналами «Охорона праці» та «Промислова безпека», які на протязі минулого року друкували статті на різні теми, у яких висвітлювались різні аспекти діяльності Спілки на протязі року та актуальні проблеми життя університетів.

Спілка продовжує свою працю та проведення заходів завдяки членським та цільовим внескам членів Спілки.

3. Основні завдання Спілки фахівців на наступний термін

До основних завдань, на які необхідно звернути увагу членів Спілки у 2014 році, належать:

- виконувати вимоги Статуту Спілки та завдань, що сформульовані у ньому;
- інформування та навчання з питань безпеки людини;
- практичне засвоєння способів та прийомів, надання невідкладної допомоги постраждалим та ліквідація (або нейтралізація) джерел небезпеки та наслідків їх прояву;
- участь у проведенні Міжнародної студентської Олімпіади з напрямку «Безпека життєдіяльності людини»;
- участь у проведенні 2-го туру Всеукраїнської студентської Олімпіади з дисциплін «Охорона праці», «Цивільний захист» та «Безпека життєдіяльності»;
- участь у підготовці та проведенні 6 - ї Міжнародної конференції «Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах»;
- співпраця із ХНАДУ (м. Харків), що до проведення Всеукраїнського конкурсу студентських робіт із охорони праці;
- провести сертифікацію SSL та SSL-EAS для усіх членів Спілки та зробити каталог сертифікованих фахівців Спілки;
- продовження співпраці із Європейською асоціацією з безпеки;

- співпраця із дирекцією фонду соціального страхування від нещасних випадків Харківської області;
- співпраця із журналами «Секьюритологія», «Охорона праці» та «Промислова безпека»;
- продовження співпраці з громадськими організаціями, у тому числі за міжнародною програмою EUROEAST.

Спілка залишає активним визнання, як і у попередні роки, що загальна характеристика стану безпеки людини у світі та в Україні залишається напруженою та нестабільною. Людина в Україні та у інших країнах живе в умовах потенційних небезпек дія та вплив яких не зменшується, а у деяких ситуаціях приймає нові небезпечні форми. Робота Харківської обласної громадської організації «Спілка фахівців із безпеки життєдіяльності людини» у теперішній час є необхідною складовою, яка допомагає та координує наукову та навчально-виховну роботу фахівців різних рівнів – викладачів, рятувальників, лікарів та інших у напрямку безпеки та збереження здоров'я людини.